

BEELDVORMING VAN DE POLITIE IN DE VLAAMSE STRIPS

Een inhoudsanalytisch onderzoek van de best verkochte
nederlandstalige stripalbums die de jongste vijf jaar werden
uitgegeven in Vlaanderen*

Marc Van Laere**

1. Inleiding

Aansluitend bij enerzijds het artikel 'Criminaliteit in kinderboeken' van Danny BALLEET¹ en anderzijds het V.U.B.-onderzoek naar de relatie politie-burger, onderzochten wij welke de beeldvorming is van de politie in de Vlaamse strips. Indien strips namelijk een effect zouden kunnen hebben m.b.t. de beeldvorming van de politie, is dit belangrijk voor de relatie politie-burger. Naar schatting 80% van het politie-optreden is immers reactief² en in de noodzakelijke medewerkingsbereidheid van de bevolking speelt de wederzijdse beeldvorming een essentiële rol. Deze beeldvorming bepaalt zowel de aard van de oproepen en aanvragen van hulp, de verwachtingen en aangiften vanuit de bevolking, als de houding en de werking van de politie.

Teneinde die beeldvorming te onderzoeken hebben we onze toevlucht genomen tot de inhoudsanalyse, waarbij we ons hebben beperkt tot analyse van de 'boodschap' c.q. de stripverhalen. Dit is op zich dermate arbeidsintensief gebleken dat noch 'zender' (de auteur) noch 'ontvanger' (de lezer) en de eventuele feiten van strips aan een nader onderzoek werden onderworpen.

Ons onderzoek richt zich op het actuele stripverhaal, d.w.z. een 'beeldverhaal', waarbij tekst is geïntegreerd in de tekening zelf, bij middel van de zgn. tekstballon.

2. Strips als massamedium

De oorsprong van de strip situeert zich in de jaren '90 van de vorige eeuw in de VS, meer bepaald in New York, waar een geweldige krantenoorlog heerste tussen de persmagnaten Pulitzer van de *New York World* en Hearst van de *New York Journal*. In het verlangen hun machtspositie (marktaandeel) alsmaar uit te breiden waren alle ideeën om nieuwe lezers aan te trekken welkom. Het is in deze context dat we de ontwikkeling en de doorbraak van de echte krantenstrip ('comic strip') moeten plaatsen. De strip betekende immers een middel bij uitstek om het lezers-

* Het betreft de bewerking van een licentiaatsverhandeling met dezelfde titel. Met dank aan Prof. Dr. S. SNACKEN en de Assistenten S. CEULEERS en E. ENHUS.

** Eerstaanwendend Commissaris bij de Nationale Brigade van de Gerechtelijke Politie; licentiaat criminologie, V.U. Brussel.

1. BALLEET, D., 'Criminaliteit in kinderboeken', *Panopticon*, 1985, 453.

2. ELIAERTS, C. en ENHUS, E., *Politie en bevolking – Vragen staat vrij... De politionele afhandeling van vragen uit de bevolking*, Brugge, Vanden Broele, 1992, 202 p.

effectief te bestendigen en, in het beste geval, een nieuw lezerspubliek uit te bouwen.³

In Europa bleef men veel langer trouw aan een meer precare vorm van grafische vertelkunst, nl. de tekenstrip. De eerste tekenstrips werden reeds vroeg in de 19^e eeuw geleverd door tekenaars zoals de Zwitser Rudolph TÖPFER, die algemeen erkend wordt als de vader van het Europese stripverhaal.

Anders dan in de VS kende de tekststrip in Europa zijn eerste expressie in speciaal voor de jeugd bestemde publikaties. Dit geldt ook voor ons land waar de kindertijdschriften *Tintin/Kuifje* (1946) en *Spirou/Robbedoes* (1938) een aanzet betekenden voor een heuse stripindustrie, hoofdzakelijk gebaseerd op de krantenstrip. Zo speelde in het interbellum vooral *Le Petit Vingtième*, het donderdagse jeugdsupplement bij het Brusselse dagblad *Le Vingtième Siècle* (1895-1940) de rol van katalysator. Het was voor dit supplement dat HERGÉ (Georges REMI) in 1929 Kuifje creëerde. Het succes van Kuifje was overweldigend, op donderdagen verviervoudigde de oplage van *Le Vingtième Siècle*. Het succes van *Le Petit Vingtième* heeft tal van andere uitgevers van dagbladen en tijdschriften aangespoord tot het nemen van gelijkaardige initiatieven. De gigantische opbloei van de stripverhalenindustrie komt pas na de Tweede Wereldoorlog.

3. Beeldvorming in de strip

Door hun afhankelijkheid van de consument kunnen uitgevers van stripverhalen zich niet veroorloven produkten op de markt te brengen die minder succesvolle onderwerpen behandelen en aldus minder verkopen. De ervaring leert dat vernieuwende strips weinig kans maken om verkocht te worden.⁴

We stellen vast dat, net zoals in film en televisie, de werkelijkheid sterk vereenvoudigd wordt voorgesteld. Deze vereenvoudigde voorstelling vindt plaats door het gebruik van enkele hulpmiddeltjes, waarvan een eerste de werkelijkheidsvertening is.⁵ Deze kan op een zeer voor de hand liggende wijze plaatsvinden in b.v. een vliegende Batman, Obelix die vier Romeinen tegelijk met de blote handen de ruimte instuurt... Een andere vorm is de reductie van de werkelijkheid tot feiten, met verzwijgen van politieke, sociale en economische achtergronden. Een derde vereenvoudigingsmiddel is het geheel van beschikbare stereotypen, die het de lezer gemakkelijk maken.⁶

De stereotype voorstelling van de held is deze van een met normale eigenschappen overstijgende, voor de gerechtigheid strijdende en met eeuwige jeugd begiftigde man of kind en in veel mindere mate vrouw. Ook de andere personages vervullen stereotype rollen. Zo hebben zeer veel stripreeksen hun (verstrooide) professor (Barabas, Gobelijn), sterke man (Jerom, Obelix), vrouw aan de haard (Madame Nero, Eufrasie) en een grappige meebelever (Kapitein Haddock, Lambik).

3. COUPERIE, P., DESTEFANIS, P., FRANÇOIS, E., GASSIOT-TALABOT, G., HORN, M. en MOLITERNI, C., *Bande dessinée et figuration narrative*, Paris, Musée des Arts Décoratifs, Palais du Louvre, 1967, 137.

4. MALCORPS, J. en TYRIONS, R., *De papieren droomfabriek*, Leuven, Infodok, 1984, 59.

5. GEEL, R. en FUCHS, R., *Schijnhelden en nepschurken*, Amsterdam, Meulenhoff, 1973, 116.

6. FRESNAULT-DERUELLE, *Récits et discours par la Bande*, Paris, Librairie Hachette, 1977, 246.

Een andere vorm van stereotypen is de opmerkelijke fysionomie van de stripfiguren. Zwarten worden voorgesteld met zoenlippen en spreken een brabbeltaaltje, Joden hebben opmerkelijke neuzen en Chinezen hebben spleetogen en *spleken vleemd*.

Al deze stereotypen dragen er deels toe bij dat onze vooroordelen worden bevestigd⁷, een stereotype is immers een onterechte veralgemening van een bepaald beeld, een 'overgeneralisatie'.

4. Beeldvorming van de politie bij de burger

Van begin 1986 tot eind 1990 werd door de V.U.B. in opdracht van het Ministerie van Binnenlandse Zaken, een onderzoek gevoerd naar de beeldvorming en de verwachtingen van de bevolking t.a.v. de gemeentepolitie.⁸ Dit werd vervolgens getoetst aan de realiteit via inventarisering van politieactiviteiten en afhandeling van vragen vanuit de bevolking.

Het empirisch onderzoek werd voorafgegaan door een uitgebreide literatuurstudie, waarvan we hierna de belangrijkste bevindingen weergeven.

4.1. LITERATUURSTUDIE

Uit de literatuurstudie kwam naar voren dat persoonlijke ervaringen met de politie bijdragen tot een meer gefundeerde beeldvorming over de politie. Het blijkt dat het vaak om oppervlakkige contacten gaat, die enkel verband houden met openbare orde, verkeer en hulp- en dienstverlening. Contacten in verband met criminaliteit komen zelden voor.

In verscheidene onderzoeken heeft men gepeild naar de beoordeling van de politie in het algemeen, onafhankelijk van persoonlijke ervaringen. Uit deze enquêtes blijkt een gunstige waardering. Nochtans worden de eerlijkheid en oprechtheid van de politie ook in twijfel getrokken. De bevolking meent dat er corruptie bestaat binnen het apparaat, maar dat deze zich beperkt tot een minderheidsgroep. Vele mensen zijn ervan overtuigd dat tijdens de uitvoering van politieopdrachten oneerlijke praktijken gebruikt worden. Er bestaat dus blijkbaar wel een gebrek aan vertrouwen.

We moeten er ons echter van bewust zijn dat dé mening van dé bevolking over dé politie niet beantwoordt aan de werkelijkheid. Er bestaat namelijk meer dan één mening en verschillende factoren zoals ras, leeftijd, socio-economische status, woonomgeving, slachtofferschap en persoonlijke ervaringen kleuren ze. Bovendien is het oordeel van de burger over de politie niet alleen gebaseerd op persoonlijke ervaringen maar veeleer op informatie via de media of via andere mensen, 'van horen zeggen'. Daardoor kan het gevormde beeld in ruime mate afwijken van de werkelijkheid.

7. FRESNAULT-DERUELLE, o.c., 247.

8. ELIAERTS, C. en ENHUS, E., o.c.

4.2. ONDERZOEKSRESULTATEN V.U.B.

Algemeen kan gesteld worden dat het beeld van de burgers over de politie zeer positief is. Men is het meest positief over het optreden en het omgaan van de politie met de burgers. De respondenten zijn iets minder positief over de eerlijkheid en de betrouwbaarheid van de politie. Ze zijn eerder negatief wat de intelligentie van de gemeentepolitie betreft.

Verder wordt de werking van het politieapparaat minder positief beoordeeld dan de gedragskenmerken. Algemeen blijkt dat een hogere leeftijd, een lagere scholing en een laag beroepsprestige samengaan met een meer positieve ingesteldheid t.o.v. de werking van de politie. Het is leerrijk vast te stellen dat de ondervraagden de politie bijzonder positief evalueerden, vooral met betrekking tot de meer persoons- en karaktergebonden kenmerken. De wens om meer contact te hebben met de politie op straat is duidelijk aanwezig.

Wat de taakuitoefening betreft blijkt de bevolking op een aantal punten een duidelijk beeld te hebben: verkeer regelen, inlichtingen verstrekken aan de bevolking en surveilleren worden vermeld als typische politietaken. Aan de bestrijding van de criminaliteit zou meer aandacht mogen besteed worden, waarbij de respondenten de nadruk leggen op kleine criminaliteit, misdrijven waarvan ze de grootste kans hebben zelf slachtoffer te worden. Van alle ondervraagden had iets minder dan de helft het afgelopen jaar contact gehad met de politie; ongeveer 80% van hen was zeer tevreden over de afhandeling van de zaak. De belangrijkste aanleidingen tot deze contacten waren het verkeer en verschillende administratieve aangelegenheden. Contacten i.v.m. klachten en aangiften komen minder voor en vertegenwoordigen samen ongeveer één vijfde van het totaal der contacten. De ontevreden respondenten werden vooral aangetroffen bij deze laatste groep. Het gebrek aan interesse en het feit dat de politie de zaak niet ernstig opnam, veroorzaakten het grootste ongenoegen. In dergelijke gevallen beantwoordt de politie niet aan de verwachtingen van de bevolking. Een andere reden tot wrevel ligt in de ondoeltreffendheid van het politieoptreden op het vlak van de kleine criminaliteit. De ondervraagden verwachten een snellere en meer accurate afhandeling van hun aangiften en klachten. Het ongenoegen over de geringe aandacht voor criminaliteitsbestrijding stemt overeen met de gewenste tijdsbesteding.

5. Eigen onderzoek

5.1. ONDERZOEKSMETHODE

Literatuur als communicatievorm kan worden voorgesteld als een zender die een boodschap stuurt naar een ontvanger. Teneinde te kunnen nagaan welke boodschap door de zender wordt gestuurd naar de ontvanger hebben we onze toevlucht genomen tot de inhoudsanalyse.

De inhoudsanalyse is een grondvorm van onderzoek, waarbij uitspraken worden geformuleerd of getoetst op basis van informatie die op wetenschappelijke wijze, d.w.z. systematisch en zo objectief mogelijk, wordt ontleend aan schriftelijke stukken, films, scripts van radio- en televisie-uitzendingen, toespraken e.d. Deze kunnen betrekking hebben op de zender van de boodschap, op het waarom, op de wij-

ze waarop, op de boodschap zelf, op het effect van de boodschap, op de ontvanger. Meestal is het onderzoek gericht op de kenmerken van de boodschap zelf: bijvoorbeeld de mate van sensatiezin van dagbladen, deze van progressiviteit van televisierubrieken of de topics van vrouwenbladen. Daarbij kan men een vergelijking maken tussen verschillende bladen over eenzelfde periode, of tussen verschillende perioden voor eenzelfde blad. Ook kan men eenzelfde bron onder verschillende omstandigheden onderzoeken; bijvoorbeeld de toespraken van een politieke leider tegenover verschillende soorten publiek, advertenties van eenzelfde firma in verschillende kranten.

Eenvoudig gesteld geldt voor de inhoudsanalyse hetzelfde paradigma als voor het onderzoek in de communicatiewetenschappen: WHO says WHAT to WHOM with WHAT EFFECT?¹⁸ De ondertussen klassiek geworden definitie van BERELSON luidt als volgt: 'A research technique for the objective, systematic and quantitative description of the manifest content of communication'.¹⁰

5.2. AFBAKENING VAN DE POPULATIE

We beperken ons tot de stripverhalen, d.w.z. 'beeldverhalen', waarbij de tekst is geïntegreerd in de tekening zelf, door middel van de zgn. tekstballon, die in de Nederlandse taal werden uitgegeven in Vlaanderen.

Zelfs bij het afbakenen van de populatie tot het domein van het stripalbum in Vlaanderen is het een titanenwerk om alle stripalbums te onderzoeken. Men hoeft er maar de MATLA-catalogus¹¹ op na te slaan om vast te stellen dat momenteel 250.000 titels in meer of mindere mate beschikbaar zijn. We zijn vertrokken van de stelling dat de mogelijke effecten die de beeldvorming in stripalbums kan hebben recht evenredig staat tot de beschikbaarheid ervan. Een stripalbum dat op een paar duizend exemplaren verschijnt zal veel minder effect teweegbrengen dan b.v. een album van *Suske en Wiske* dat op 600.000 exemplaren wordt gedrukt.

Vandaar onze zoektocht naar de 'Top 5' van de meest verkochte stripalbums in Vlaanderen. Alsof het heuse staatsgeheimen betreft, worden deze verkoopcijfers angstvallig verborgen gehouden. Het Belgisch Centrum van het Beeldverhaal te Brussel, het Pers-, Vervoer en Distributiecentrum te Antwerpen en correspondentie met de uitgeverijen Dupuis, Casterman, Lombard, De Standaard, Het Volk en Loempia leerden ons (uiteindelijk) dat volgende reeksen het meest verkocht worden in Vlaanderen: *Suske en Wiske*, *Jommeke*, *De Rode Ridder*, *Urbanus* en *Kiekeboe*; samen vertegenwoordigen deze strips ongeveer 70% van de verkoop van stripverhalen. Omdat de *Rode Ridder* een historische strip is, hebben we deze reeks niet weerhouden.

5.3. DE CATEGORIEËN

'Coding is the process whereby raw data are systematically transformed and aggregated into units which permit precise description of relevant content charac-

9. STEMPEL, III, G.H., *Research Methods in Mass Communication*, Englewood Cliffs, Prentice Hall Inc., 1981, p. 120.

10. BERELSON, B.R., *Content analysis in communication research*, New York, Free Press, 1952, 18.

11. MATLA, H., *Stripcatalogus*, 7^e ed., 's-Gravenhage, Panda, 1989.

teristics'.¹² Problemen zijn de selectie en definiëring van de categorieën: het zijn als vakjes waarin de inhoud moet worden geselecteerd. BERELSON verwittigt ons hierbij: 'Content analysis stands or falls by its categories'¹³ en CARNEY zegt hieromtrent: 'They enable picking out different things amongst "what's out there". This is what models are for'.²³

Omdat we te maken hebben met beelden, c.q. striptekeningen, dienen we niet alleen het gesprokene te catalogiseren en na te kijken in welke context iets gebeurt; ook de voorstelling van de handeling dient ontleed te worden. Daarom hebben we een categorieënsysteem toegepast dat enerzijds het feit, de handeling, zal analyseren en anderzijds het non-verbale gedrag, de uitdrukkingen (bij het ontlede van de emoties b.v.). Aan de hand van een eerste categorieënsysteem werd vooraf een 'trial run' uitgevoerd, net zoals aangeraden door STEMPEL: 'The fact that content analysis is defined as systematic and objective means that the researcher must be concerned with reliability. Trial runs should be conducted, and the responses of codes should be compared item by item'.¹⁵

Teneinde vast te stellen of we te maken hadden met een politieambtenaar dan wel een privé-detective of reporter-detective werd de definitie van CACHET gebruikt¹⁶: 'Onder politie verstaan wij de zorg binnen een bepaalde sociale context voor het handhaven van daar geldende definities van sociale orde of specifieke onderdelen daarvan, waarbij – als de situatie dat vergt – in laatste instantie de legale en legitieme mogelijkheid bestaat om gebruik te maken van dwang of geweld'. Hij voegt daaraan toe: 'Gebruik mogen maken van geweld berust in principe op wetsregels die deze bevoegdheden aan bepaalde overheidsdienaren toekennen'.

De taken van de gemeentepolitie zijn in België niet zeer gedetailleerd bij wet gedefinieerd: de Wet op het politieambt geeft eerder een algemeen kader aan. Derhalve stelt zich de vraag of er in de samenleving overeenstemming bestaat over wat de politietaken behoort te zijn. Teneinde na te gaan welke taken de politie uitvoert werd door het V.U.B.-onderzoeksteam een inventaris opgesteld van politieactiviteiten. Vermits bij een wetenschappelijke doorlichting van de politietaken problemen ontstaan indien de verschillende activiteiten niet op een eenduidige wijze worden geclassificeerd werd een tweedimensionaal schema toegepast. Het schema hanteerde enerzijds 'terreinen van optreden' en anderzijds de 'politieafhandelingsmodaliteiten' als classificatiecriteria.

Uit onze 'pilot study' bleek dat het aantal terreinen van optreden in de strips beperkter is dan in de realiteit. We hebben daarom geen 'terreinen van optreden', zoals milieu, verkeer, ... in brede zin genomen, doch getracht zo nauw mogelijk aan te sluiten met 'criminaliteitsvorm'. Om die reden hebben we geopteerd voor 'domeinen van optreden', wat zowat het midden moet houden tussen terreinen van optreden en criminaliteitsvorm. Er werd, voor zover dit mogelijk was, uitgegaan van een legalistisch misdaadsbegrip. Indien het feit hier niet kon worden ondergebracht, werd een aparte categorie gemaakt, b.v. 'sociaal contact'.

12. HOLST, O.R., *Content Analysis for the social sciences and humanities*, Addison, Wesley Publishing Comp., 1969, 94.

13. BERELSON, in HOLST, O.R., *ibidem*, p. 95.

14. CARNEY, T.F., *Content Analysis*, London, B.T. Batsford, 1972, 118.

15. STEMPEL III, G., o.c., p. 127.

16. CACHET, A., *Politie en sociale controle*, Arnhem, Gouda Quint BV, 1990, 89.

Tijdens een eerste leesronde werden die stripboeken geselecteerd waarin de politie voorkwam. In de volgende fase werden uit deze boeken alle vakjes waarin een politieman zichtbaar of 'hoorbaar' was a.h.w. door een methodologische zeef gehaald, samengesteld uit verschillende lagen: domeinen van optreden (30 mogelijkheden), afhandelingswijze (26), niveau van optreden (2), sociale interactie (62); sociale beïnvloeding (10) en emoties (27 mogelijkheden). Concreet betekent dat elk vakje waarin (de) politie voorkwam werd getoetst aan in totaal 157 categorieën.

6. Onderzoeksresultaten

In elk stripalbum uit onze populatie werd nagegaan waar politie voorkomt en elk vakje werd door onze 'methodologische filter' gehaald. Als resultaat bekwamen we een rangorde van voorkomen van variabelen in de populatie en in de onderscheiden reeksen. Het is die rangorde (en de vergelijking ervan tussen de reeksen of met de rangorde van voorkomen in het VUB-onderzoek) die ons een beeld geeft van de politie in de strips. De rangorde duidt namelijk het belang aan dat de auteur schenkt aan bepaalde variabelen; de afwezigheid van een variabele is eveneens zeer significant.

Tabel 1. Voorkomen van de politie in de onderzochte stripalbums. (N=83)

<i>Onderzochte albums</i>	<i>Politie komt voor</i>	<i>Politie komt NIET voor</i>	<i>Totaal</i>
Suske en Wiske	11	11	22
Jommeke	9	16	25
Urbanus	8	11	19
Kiekeboe	14	3	17
	42	41	83
Totaal aantal kadertjes		: 40.044	
Kadertjes, waarin politie voorkomt		: 743	
Alhoewel in ongeveer één op de twee albums politie voorkomt stellen we in totaal een <i>minimale aanwezigheid</i> vast		: 1,85%	

6.1. DOMEINEN VAN OPTREDEN

Er werden 27 verschillende domeinen van optreden waargenomen waarbij *ontvoering*, *diefstal*, *verkeer* en *openbare orde* samen iets meer dan de helft voor hun rekening nemen. In iets meer dan een kwart van de gevallen krijgt de politie te maken met *ontvoering*.

De *Kiekeboe*-reeks vertoont de grootste diversiteit met 17 domeinen van optreden, *Suske en Wiske* de kleinste met 5. De twee andere reeksen vormen de middenmoot.

Tabel 2. Rangorde en frequentie van de domeinen van optreden (N=743)

Domeinen van optreden	Jommeke		S & W		Urbanus		Kiekeboe	
	rang-orde	%	rang-orde	%	rang-orde	%	rang-orde	%
1 ontvoering	8	6	1	51			1	36
2 eenvoudige diefstal	5	8			1	26	2	11
3 verkeer	3	13,5	2	34	7	3,6	9	3,2
4 openbare orde	3	13,5	4	5	2	18	11	1,3
5 gewone overval	2	15			5	8	7	5
6 sociaal contact					8	3	3	11
7 moord							4	3,5
8 verloren voorwerp	5	8					6	6,3
9 ontsnapping uit gevangenis							5	7,4
10 afpersing	1	21						
11 diefstal/braak	8	6					8	4
12 moordpoging					3	15		
13 diefstal/slagen en verwondingen					4	14		
14 leefmilieu					5	8		
15 vrijwillige slagen/ verwondingen			3	9				
16 oplichting	8	6						
18 ontsnapte krankzinnige							11	1,3
19 beschadigingen							13	1,1
21 Wet Jeugdbescherming					9	1,4		
21 bomaanslag	11	0,8					16	0,3
21 gevangenisopstand							14	0,5
21 valsheid in geschriften	11	0,8					16	0,3
25 vermiste persoon							16	0,3
25 heling	11	0,8						
25 Wet Landloperij			5	1				
25 hormonenzwandel					10	0,7		
Totaal	27	12	5		10		17	

Het enge werkterrein van de politie in *Suske en Wiske* (5 domeinen van optreden) staat in schril contrast met het brede gamma van domeinen die de politie in *Kiekeboe* (17) behandelt. In deze laatste reeks heeft de politie een duidelijker menselijk gelaat (*sociaal contact* 11%) en komen ook de gevangenis en de problemen inherent eraan (*ontsnapping en opstand*) als enige aan bod. Bovendien laat MERHO de politie ook optreden in *moordzaken*; de andere stripauteurs behandelen dit niet.

Het beeld van de politie dat we krijgen bij de andere twee reeksen is enigszins verschillend. Het lijkt alsof de agenten René en Modest uit de *Urbanus*-reeks zich bewegen op eenvoudiger domeinen zoals *diefstal en openbare orde*. 'Nieuwere' criminaliteitsvormen zoals *leefmilieu* en *hormonenzwandel* worden (althoewel dit laatste in beperkte mate) echter niet uit de weg gegaan. Bij *Jommeke* krijgt de politie meer complexe zaken af te handelen: *afpersing* en *gewapende overval* komen er het meeste voor.

6.2. ACTORNIVEAU

Vermits de politie bijna uitsluitend wordt afgebeeld ten opzichte van de burger en nooit of zeer zelden wordt afgebeeld met hiërarchische oversten, werd hierop niet verder ingegaan. Bij vergelijking van de stripreeksen zien we dat enkel de *Suske en Wiske*-reeks in 14% van de gevallen van deze tendens afwijkt.

6.3. WIJZE VAN AFHANDELING

Verdeeld over de 743 vakjes, waarin politie voorkomt, stelden de ordehandhavers 1005 maal een daad die kon worden gecatalogeerd onder één van de afhandelingswijzen. De rangorde van afhandelingswijzen in de realiteit, een deelaspect van de V.U.B.-studie uit 1992, doet dienst als referentiekader.

Tabel 3. *Wijze van afhandelen: rangorde en frequentie (N=1005)*

Wijze van afhandelen	realiteit		Jommeke		Suske & Wiske		Urbanus		Kiekeboe	
	rang-orde	%	rang-orde	%	rang-orde	%	rang-orde	%	rang-orde	%
info verkrijgen	1	90	1	26	1	17,5	3	3,3	1	23,3
vaststelling	2	50	3	3	8	4,4	5	6	3	4,8
controle	2	50	11	2,5	11	1,6			6	2,7
onderzoek	2	50	13	1,2	13	0,3	4	8,3	11	11,9
info verstrekken	3	50	7	6	5	8,8	7	4,6	2	17
registreren	4	40								
opstellen, ontvangen van documenten	5	32					11	0,5		
signaleren, melden	6	30	13	1,2			11	0,5	19	0,4
bijstand, begeleiden	7	25	3	3	11	1,8	11	0,5	7	4,1
waarschuwen	8	25	8	5	9	3,5	8	4,2	9	3,1
PV opstellen	9	17	15	0,6	6	8	11	0,5	16	0,8
aandringen	10	12								
opsporen	11	10	6	6	3	12,4	8	4,2	4	3,5
toezicht	12	8	12	2	2	13,3	10	2,3	12	2,5
vordering	13	7			13	0,3			10	2,3
regelen	14	6	9	4,3	6,5	8	11	0,5	13	1,8
telling	15	5								
fysieke tussenkomst	15	5	10	3,7	4	11,5	1	26	8	3,3
uitnodigen	15	4,5							18	0,6
overbrengen	15	4,3	5	7,4	10	2,7	5	6	14	1,4
onderhandelen	18	2,6								
aanhouden	18	3,1	2	16	8,5	4,4	2	21	12	2,5
plaatsen, onderhandelen	21		15	0,6			11	0,5	16	0,8
diversiteit	21		16		15		16		18	

De activiteiten van de politie in *Kiekeboe* stemmen het meest overeen met de realiteit door hun verscheidenheid en prioriteit. De *fysieke tussenkomst* en *aanhouding* scoren weliswaar iets hoger dan in werkelijkheid, doch lager dan in de andere reeksen. *Informatie verstrekken*, *bijstand verlenen*, *toezicht regelen*, *waarschuwen*, *overbrengen* zijn waarheidsgetrouw.

René en Modest, het agentenduo uit de *Urbanus*-reeks, komen opmerkelijk veel *fysiek tussen*, *verrichten aanhoudingen* en *overbrengingen*. Dit illustreert de wei-

nig realistische en brutale manier waarop de auteurs de politie voorstellen. Slechts 1 afhandelingswijze komt in frequentie overeen met de realiteit: *waarschuwen*. Het aantal keren dat de politie in *Suske en Wiske informatie verkrijgt, toezicht uitoefent, informatie verstrekt* en *fysiek tussenkomt* en de kleine variatie in haar optreden geven ons uitsluitend een beeld van de geïnformeerde politie die daders van ontvoeringen opspoot en verkeerstoezicht uitoefent. Zonder wereldschokkend te zijn, vormt ze een deel van het normale straatbeeld, hier en daar optredend omdat het niet anders kan of om de schrijver toe te laten wat kritiek te leveren. In *Jommeke* wordt in verhouding met de realiteit opmerkelijk veel *aangehouden, overgebracht* en *fysiek tussengekomen*. Anderzijds wordt meer *bijstand geleverd, opgespoord en geregeld*.

6.4. INTERACTIES

Terwijl in de werkelijkheid 80% van het politiewerk reactief is, vinden we in de onderzochte stripverhalen net de omgekeerde verhouding. Slechts in één vijfde van de gevallen is de burger initiator van de interactie, in de reeks *Urbanus* maar voor 15%. In *Jommeke* daarentegen in iets meer dan een kwart van de gevallen. Teneinde de leesbaarheid te bevorderen werden in de hiernavolgende tabel enkel die sociale interacties weergegeven die, in orde van voorkomen, in minstens 1 van de stripverhalen de 'top 10' halen.

Tabel 4. Rangorde en frequentie interacties (N=818)

Interactie	Jommeke		S & W		Urbanus		Kiekeboe	
	rang-orde	%	rang-orde	%	rang-orde	%	rang-orde	%
pessimistische								
commentaar geven	1	14,7	1	12,4	6	6,9	1	17,6
vragen om informatie	3	10,3	4	8,2	5	8,1	2	15,1
optimistische								
commentaar geven	4	7,4	10	3,1	4	9,4	3	10,1
aanhouden	1	14,7	6	6,2	1	11,3	11	1,9
neutrale								
commentaar geven	20	5	13	2,1	25	0,6	4	8,7
uitleg geven	5	3,7	16	2,1	7	5	5	5,6
een bevel geven	9	2,9	2	9,3	9	4,4	7	4
dreigen met geweld	9	2,9	10	3,1	3	10	37	0,2
vragen om hulp	20	1,5	2	9,3	13	2,5	14	1,6
klagen (niet formeel)	14	2,2	4	8,2	13	2,5	14	1,6
letsel toebrengen (niet militair)			7	5,2	2	10,6		
bezoeken, ergens								
naartoe gaan	29	0,7					6	4,5
weigeren, zich verzetten	29	0,7	16	2,1	11	3,1	8	2,4
zich gewapend verzetten	29	0,7			11	3,1	8	2,6
om actie verzoeken	9	2,9			9	4,4	17	1,2
bezit in beslag nemen	9	2,9			7	5	19	0,9
waarschuwing geven	20	1,5	16	2,1	25	0,6	8	2,4
verzekeren, gerust stellen	9	2,9			25	0,6	10	2,1
ten laste leggen	14	2,2			18	1,3	11	1,9
steun beloven	9	2,9	16	2,1	25	0,6	17	1,2

formele klacht neerleggen	20	1,5	10	3,1	25	0,6	29	0,5
bijstaan	9	2,9					37	0,2
zijn gedrag ontkennen	9	2,9						
diversiteit								
(totaal, dus niet alleen deze 'top 10'):	51	34	29		29		43	

De politie in de reeks *Kiekeboe* vertoont (opnieuw) een grotere diversiteit dan deze in de andere drie reeksen. Aanhoudingen worden er opmerkelijk minder verricht en er wordt amper gedreigd. De pessimistische commentaar die wordt gegeven, komt evenveel voor als de vraag naar informatie en iets meer dan optimistische en neutrale commentaar. De politieman legt vaak uit wat gaat volgen, brengt een bezoek aan iemand, doch schuwt het geven van bevelen niet. Soms worden wapens getoond en waarschuwingen gegeven, doch steeds zonder gebruik van geweld. Bij *Urbanus* staat de aanhouding vooraan, samen met het gebruik van geweld en de dreiging ermee. Commentaar, zowel optimistische als pessimistische, wordt gegeven; er wordt gretig naar informatie gevraagd. Bezittingen worden er in beslag genomen. In *Jommeke* wordt vooral aangehouden en pessimistische commentaar gegeven. Verder wordt gevraagd naar informatie, wordt uitgelegd wat komt, wordt gedreigd en worden bevelen gegeven, bezittingen in beslag genomen. Langs de andere kant wordt echter ook hulp beloofd en wordt de burger gerust gesteld. In *Suske en Wiske* geeft de politie vooral pessimistische commentaar; ze geeft bevelen en vraagt assistentie. Ze formuleert nogal snel informele klachten, vraagt informatie en verricht aanhoudingen met gebruik van geweld.

6.5. SOCIALE BEÏNVLOEDING

In het totaal werd 637 keer vastgesteld dat er in de relatie politie-burger sociale beïnvloeding plaatsgreep. In één vijfde van de voorvallen was de burger actor, in 80% van de gevallen was het de politieambtenaar. Deze verhouding vinden we terug bij *Suske en Wiske* en *Kiekeboe*; daar waar in *Jommeke* het publiek meer aan de bak komt (bijna een kwart van de gevallen) en in *Urbanus* aanmerkelijk minder (een tiende).

Tabel 5. Sociale beïnvloeding: rangorde en frequentie per reeks (N : 637)

Sociale beïnvloeding	Jommeke		S & W		Urbanus		Kiekeboe	
	Rang-orde	%	Rang-orde	%	Rang-orde	%	Rang-orde	%
bedenkingen	2	27	1	37,2	1	32,7	1	32,6
verklaringen	1	33,3	2	32,1	2	29,8	2	30,8
vragen	3	16,2	3	12,8	4	11,5	3	21,2
bedreigingen	6	4,5	4	6,4	3	14,4	6	8
waarschuwingen	5	5,4	4	3,8	5	3,8	5	3,5
antwoorden	8	1,8	4	3,8	5	3,8	4	4,1
beloften	4	8,1	6	2,6	7	1,9	8	1,5
aanbevelingen	7	3,6			7	1,9	6	8
zelf openbaringen							9	0,9
wenk geven							10	0,3
peilen naar							10	0,3
diversiteit: 11	8		7		8		11	

In *Kiekeboe*, waar in 80% van de gevallen de politie actor is, wordt de grootste verscheidenheid van sociale beïnvloeding gehanteerd door de politie. Deze maakt er vooral bedenkingen, verklaart er zaken en stelt vragen. Bedreigingen worden minder geuit dan waarschuwingen en antwoorden. Bij *Urbanus* is de politie in bijna alle gevallen de actor. Behoudens bedenkingen, verklaringen en vragen stellen worden vooral bedreigingen geuit. In *Suske en Wiske* vinden we dezelfde trend als bij *Kiekeboe*, behoudens het feit dat bedreigingen er meer aan bod komen. De politieambtenaar in *Jommeke* schenkt behoudens de 'top 3' (bedenkingen, verklaringen en vragen) vooral belang aan het geven van beloften. Bedreigingen komen minder vaak voor en het geven van antwoorden wordt tot een minimum herleid.

6.6. EMOTIES

Door gebruik te maken van het model van KEMPER met 27 verschillende emoties, wilden we empirisch nagaan of de politie in de strips emoties vertoont en zo ja, welke. Twintig verschillende emoties werden vastgesteld, elke reeks had er ongeveer dertien. Emoties komen in het algemeen in iets meer dan 50% van de gevallen voor en zijn als volgt verdeeld over de reeksen:

Tabel 6. Rangorde en frequentie van de emoties (N=369)

Emoties	Jommeke		S & W		Urbanus		Kiekeboe	
	rang-orde	%	rang-orde	%	rang-orde	%	rang-orde	%
1 boosheid	2	20	1	24,5	2	31,8	1	20,2
2 verwondering	1	27,3	2	18,9	1	33	2	18,5
3 geluk	5	7,3	3	11,3	4	8	3	17,9
4 bezorgdheid	3	12,7	5	7,5	3	9,1	4	12,1
5 misprijzen	5	7,3	4	9,4	6	3,4	6	7,5
6 gelatenheid	5	7,3	7	5,7	10	1,1	5	8,1
7 trots	11	1,8			7	2,3	8	4
8 wraak	7	3,6	8	3,8	5	5,7		
9 depressie							7	4,6
10 verveling	11	1,8	5	7,5	7	2,3		
10 hoop	11	1,8	11	1,9			9	2,3
12 vrees	11	1,8			10	1,1	10	1,7
13 schuld					10	1,1	10	1,7
14 ontzag	11	1,8	8	3,8				
14 dankbaarheid	7	3,6	11	1,9				
15 nijd					10	1,1		
15 bemind worden	11	1,8	11	1,9				
18 bedeesdheid							12	0,6
18 snobisme							12	0,6
18 droefheid			11	1,9				
Totaal	20		14		12		13	

De politieambtenaar in de strips vertoont in de helft van de gevallen emoties en is vooral kwaad, verwondert zich over iets of is gelukkig.

In de *Kiekeboe*-reeks maakt hij zich bovendien nogal wat zorgen en is hij iets minder gelaten. Hij toont zijn misprijzen, lijdt aan depressie en is trots. René en

Modest uit de *Urbanus*-reeks zijn nogal vaak verwonderd, vervolgens kwaad, ongerust en in mindere mate gelukkig. Ze hebben de meeste wraakgevoelens van alle collega's uit de andere reeksen en behandelen de zaken minder gelaten. De verveling slaat soms toe, en in enkele gevallen zijn ze trots. Bij de figuren van Willy VANDERSTEEN vinden we vooral kwade, verwonderde en gelukkige politieagenten terug. Ze durven echter ook misprijzen, zijn iets minder gelaten en vervelen zich soms. Wraakgevoelens komen veel minder voor. Bij *Jommeke* vertoont de politie opvallend veel verwondering. Zij is minder gelukkig dan in de andere reeksen, is redelijk gelaten en dankbaar. Trots kent zij amper; misprijzen daarentegen wel.

6.7. HET PROFIEL VAN DE POLITIE IN DE ONDERSCHIEDEN REEKSEN

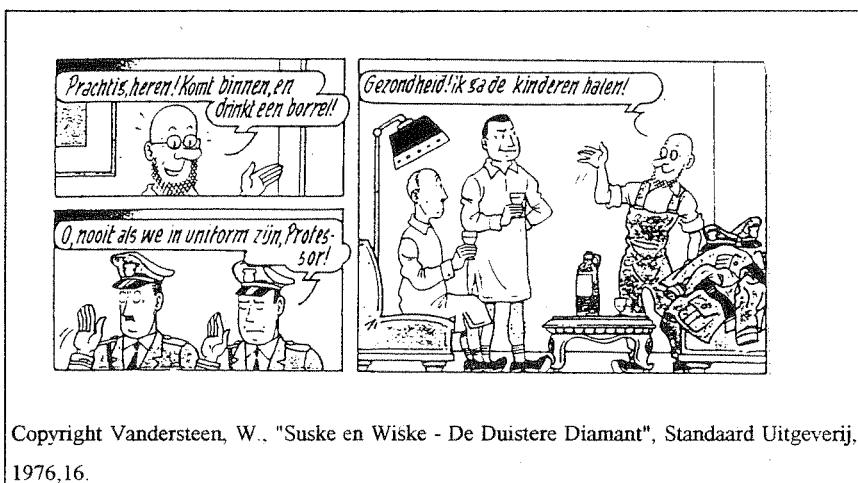
JOMMEKE

- De politie komt er evenveel voor als in *Urbanus*, iets meer dan in *Suske en Wiske* en drie maal minder dan in *Kiekeboe*; de burger is er mondig
- Afpersing, oplichting en heling worden er exclusief behandeld, gewapende overval is het tweede belangrijkste domein van optreden
 - Meer moordpogingen dan in stand houden van de openbare orde
 - Bijstand, begeleiden komt meer aan bod dan in de realiteit, net zoals opsporen en regelen
 - Vijf keer meer aanhoudingen dan in de realiteit
 - Opmerkelijk veel overbrengingen en fysieke tussenkomsten, doch zonder gebruik van geweld en minder bedreigingen dan in *Suske en Wiske*, meer beloften
 - Opvallend veel ongerustheid bij de politie, die minder gelukkig is dan in de andere reeksen

SUSKE EN WISKE

- In deze reeks komt de politie het minst voor
- Uiterst kleine diversiteit in domeinen van optreden, in de helft van de gevallen is dit ontvoering
- Hiërarchische oversten verschijnen er het meest
- Geen gewapende overvallen, exclusief vrijwillige slagen en verwondingen en landloperij
- Signaleren, melden (in de realiteit goed voor 30%) komt er niet in voor
- Er worden meer PV's opgesteld dan in de werkelijkheid
- In 5% van de gevallen komt geweld voor
- Opmerkelijk minder pessimistische commentaar dan in de andere reeksen en meer informele klachten
- Nogal wat bedreigingen
- De politieman is er, net als in *Kiekeboe*, gelukkiger dan bij *Urbanus* en *Jommeke*, hij is echter nooit trots noch bang

URBANUS

- Het meest fysieke tussenkomsten, aanhoudingen en geweldplegingen van alle series
- Na *Kiekeboe*, komt er de meeste politie in voor, alhoewel slechts een derde van in *Kiekeboe*
- Eenvoudige diefstal en openbare orde zijn de belangrijkste domeinen
- Aanhouden, kwetsen, bedreigen, commentaar en vraag naar informatie meer dan in andere reeksen
- Het meest fysieke tussenkomsten, aanhoudingen en geweldplegingen van alle series. Bedreigingen met geweld in een tiende van de gevallen
- Politie bijna steeds actor

- Behoudens bedenkingen, verklaringen geven en vragen stellen zijn het vooral bedreigingen die worden geuit
- De politie vertoont het meest emoties en wraakgevoelens van alle reeksen
- Pessimistische of neutrale commentaar en het vragen naar informatie het minst van de vier reeksen

KIEKEBOE

- De politie wordt het meest realistisch voorgesteld en heeft er opvallend veel sociaal contact
- Grootste diversiteit in domeinen van optreden, afhandelingsvormen, interacties en sociale beïnvloeding
- Ontvoering in een derde van de gevallen
- Moord en ontsnapping uit de gevangenis komen er meer voor dan openbare orde; gewapende overval daarentegen is niet zo belangrijk
- Politie doet er aan sociaal contact en heeft er de exclusiviteit van optreden in namaking, ontsnapping krankzinnige, beschadigingen, gevangenisopstand, vermisste persoon en moord
- Net als in de realiteit hecht de politie er belang aan informatie verstrekken, bijstand verlenen, toezicht en regelen
- De politie verwondt er nooit en bedreigt er zelden, ze verricht minder aanhoudingen dan haar collega's uit de andere reeksen
- Er worden soms wapens getoond en waarschuwingen gegeven, doch steeds zonder gebruik van geweld
- De politie heeft er vooral bedenkingen en vertoont er minder emoties. Wraakgevoelens ontbreken, net als dankbaarheid, ontzag en nijd. Exclusief zijn beschaamde en snobistische politiemannen.

7. Interviews

Het leek ons interessant om, alvorens een algemeen besluit te maken, de onderzoeksresultaten van onze studie voor te leggen aan de scheppers van de onderzochte stripreeksen, teneinde na te gaan of het beeld dat zij ons geven van de politie een doelbewuste keuze inhoudt of niet.

Willy LINTHOUT, de tekenaar van de *Urbanus*-strip en, samen met URBANUS de scenarist ervan, wist ons te vertellen dat hij een strip wil maken die zeer dicht bij het volk staat en dat de globale beschouwing van zijn strip overeenstemt met het karikaturale beeld dat hij schetst van de politie. 'Eigenlijk komt er in de *Urbanus*-strip geen enkele normale persoon voor, je moet immers weten dat *Urbanus* sowieso geen braaf mannetje is op de scène, dus ook niet in de strip. *Jommeke*, *Suske en Wiske* en *Kiekeboe* zijn braaf; *Urbanus* niet, hij botst voortdurend met Jan en alleman, dus ook met de politie'. Hij vindt de Comics Code (van Frederik WERTHAM) een echte schande en stelt dat de invloed ervan nog merkbaar is: 'Ik bots nu nog geregeld met bladen waarin ik publiceer. Nooit echter over het politieoptreden, het 'erop kloppen' vindt iedereen normaal, maak u geen illusies! Ik gebruik extreme emoties, geen middenmoot voor mij. Ik wil nooit een strip maken waar de figuren vervangbaar zijn; ik vind dit karakterloze figuren. Beter een slecht karakter dan helemaal geen'.

Robert MERHOTTEIN is de tekenaar/scenarist van *Kiekeboe*. Hij bouwt het verhaal steeds realistisch op en komt zo volgens hem vanzelf in contact met meer hedendaagse misdrijven en vormen van criminaliteit. Bovendien is hij een fervent lezer van politieromans; 'Zou het kunnen dat ik er onbewust de invloed van onderga? Ik zal nochtans altijd zoveel mogelijk proberen de politie uit mijn verhalen te houden, want was het niet Alfred HITCHCOCK die ons verwittigde dat een politie-optreden in het begin van het verhaal de zaak meteen zou oplossen'. Je moet de politie er dus buiten houden anders is het vaak (te) vlug opgelost. Daarom zadelde hij politie-inspecteur Sapperdeboere, die is uitgegroeid tot een volwaardige nevenfiguur en daardoor de verklaring vormt voor het grote politie-optreden in zijn reeks, met een eeuwige honger op. Doordat hij steeds op zoek is naar eten concentreert hij zich niet op het onderzoek en lost niet onmiddellijk (bijna nooit zelfs) de zaak op. Behoudens Sapperdeboere, die zijn politie-zijn overstijgt, lopen de agenten er meestal bij als decorum.

Jef NIJS is sedert 38 jaar tekenaar en scenarist van de *Jommeke*-serie. Zijn gouden stelregel is 'geen geweld' en 'niet te veel tegen de schenen stampen van de pedagogen' zoals hij het ons zo kleurrijk vertelt: 'Ik probeer mijn verhalen op een zo veel mogelijk humoristische wijze te brengen met de bedoeling de kinderen een half uurtje zo aangenaam mogelijk te amuseren. Iets dat met echt bruut geweld gepaard gaat komt er niet in. Zelfs overdreven geweld dat humoristisch bedoeld is zoals bij Jerom gebruik ik niet'.

Paul GEERTS is sedert bijna vijftientwintig jaar lang de rechterhand van Willy VANDERSTEEN en staat sedert bijna twintig jaar in voor het scenario en de tekeningen van *De avonturen van Suske en Wiske*. 'Ik heb nog nooit stilgestaan bij de context in dewelke ik de politie erbij haal. Het is niet om een verhaal een andere wending te laten nemen maar veeleer om er een sequentie tussen te lassen, we hebben immers Jerom om de problemen op te lossen. Het verbaast me steeds weer wat uit onze strips wordt gehaald. Wij doen gewoon ons werk, we schrijven strips, de

realiteit een beetje gekoppeld aan de wereld van de fantasie maar zonder er veel bij na te denken'. Verder doet GEERTS niet bewust aan zelfcensuur en toch komen sex, racisme en geloofskwesties niet in *Suske en Wiske*. 'Willy VANDERSTEEN heeft dat zo gewild en ik zet de traditie verder'.

8. Besluit

Vooraf twee bedenkingen:

- de belangrijkste rol van strips is het brengen van ontspanning;
- de politiemann komt weinig voor in de meest populaire Vlaamse stripreeksen en wordt er bijna uitsluitend los van het 'instituut politie' voorgesteld.

In dit licht moeten we de resultaten van het onderzoek bekijken. Het leert ons dat in de strips een pluralistisch beeld van de politie als sociaal controle-orgaan naar voren wordt gebracht. Elke reeks blijkt een bepaald 'politietype' te hebben dat overeenstemt met de algemene teneur van de stripreeks zelf; hét beeld van 'de politie' blijkt niet te bestaan.

Een realistische stripreeks zoals *Kiekeboe* brengt ons een vrij waarheidsgetrouw beeld van het werk van de politie, *Urbanus* daarentegen doet het net omgekeerd. De twee andere reeksen, *Jommeke* en *Suske en Wiske*, zijn minder extreem, wat 'braver'; zo ook het beeld dat ze ons schetsen van de politie. Dit summiere antwoord op de vraag naar de beeldvorming over de politie hebben we willen overstijgen door het afnemen van interviews van de onderscheiden stripauteurs. Op die manier hoopten we een antwoord te vinden op het *waarom* van de verschillende voorstellingen.

In de *Urbanus*strip is de politie wreed, onrealistisch en behept met extreme gevoelens, omdat dit nu eenmaal overeenstemt met het algemene beeld van de strip en omdat Urbanus zelf evenmin voor 'nen braven' doorgaat. In *Kiekeboe* komt de politie veel voor omdat Inspecteur Sapperdeboere is uitgegroeid tot een volwaardige meebelever. Het waarheidsgetrouw optreden kadert in het algemene realisme van de strip en vindt zijn inspiratie in de interesse van de auteur: het lezen van politieromans en het inpikken op de actualiteit. In *Jommeke* komt heel weinig politie voor en als ze opduikt gebruikt ze nooit geweld; Jef NUS pleit immers voor 'no violence' en wil het liefst niet in botsing komen met pedagogische principes. Bij *Suske en Wiske* ten slotte komt het minst politie voor, hoogstens als bindmiddel tussen twee sequenties; Jerom lost immers de meeste problemen op. In tegenstelling tot de realiteit is de politie in de strip overwegend 80% initiator van het contact met de burger.

Uit het onderzoek en de interviews blijkt dat de politie een overwegend onbelangrijke rol speelt en onbewust wordt gebruikt; als het niet anders kan, als blad-vulling of omdat de figuren die de politie vertegenwoordigen uitgegroeid zijn tot volwaardige nevenpersonages.

Het idee voor dit artikel is, zoals beschreven in de inleiding, gegroeid bij het lezen van het artikel over criminaliteit in kinderboeken. Daarin beantwoordt misdaad (nog steeds) aan de bio-anthropologische opvattingen en worden – net als in de media trouwens – de daders voorgesteld als akelige, egoïstische personen, terwijl de slachtoffers vrijwel altijd volstrekt zonder schuld zijn. Criminaliteit is er nooit het gevolg van socio-economische achteruitstellingsmechanismen, noch van

stigmatisering. Kwaad en goed staan lijnrecht tegenover elkaar. In sprookjesboeken en strips wordt deze dichotomie trouwens meestal zeer duidelijk weergegeven door het gebruik van donkere tinten voor het kwade en lichte tinten voor het goede, het reine.

De beeldvorming van de politie in strips is (gelukkig) genuanceerder en gedi- versifieerd. In sommige reeksen wordt het realisme sterk benadrukt en in andere is het beeld irreal. Alhoewel stereotypen onlosmakelijk verbonden zijn met het stripmedium en dus ook de politie hieronder 'lijdt', krijgt de lezer toch een pluralistisch beeld. Deze visie op de politie krijgt de lezer niet aangeboden in één bepaalde reeks, noch op één bepaalde leeftijd: elke door ons onderzochte reeks is immers leeftijdgebonden. Daardoor vormen de beeldvorming van de politie en de mogelijke effecten bij de lezer een deel van het opvoedingsproces. Indien de jongere inderdaad de evolutie volgt en zijn 'striplezerscarrière' aanvangt met *Jommeke*, vervolgens *Suske en Wiske* leest en daarna *Urbanus* (als het mag van thuis), zal hij via de strips een gediversifieerd beeld hebben gekregen van de politie.

Het ligt geenszins in onze bedoeling om voorstellen voor auteurs van stripverhalen te formuleren en/of de wenselijkheid van een beroepscode rond deze materie te bespreken (en ons daardoor op het pad te begeven van wijlen Frederic WERTHAM). We hebben (enkel) bij middel van inhoudsanalyse getracht een beeld te schetsen van *hoe* de politie wordt voorgesteld in de populairste Vlaamse stripverhalen; het beoordelen van *de effecten* van die beeldvorming valt buiten het bestek van dit onderzoek.

Toch zou het interessant zijn om empirisch na te gaan welke de effecten zijn en op die manier de lezer erbij te betrekken. Op dat moment zou niet alleen het antwoord op het *hoe en waarom* van de beeldvorming in de (populairste) Vlaamse strips zijn gegeven, ook het cynische 'so what?' zou hiermee (misschien) worden ontkracht.

Bibliografie

PRIMAIRE BRONNEN

NIJS, J., *De belevenissen van Jommeke*, Uitgeverij Het Volk. Van *Het levenselixir* (nr. 145) tot en met *Va Kwak en Moe Boemel* (nr. 165)

VANDERSTEEN, Willy, *Suske en Wiske*, Standaard Uitgeverij. Van *De eenzame eenhoorn* (nr. 213) tot en met *Het kristallen kasteel* (nr. 234)

URBANUS en LINTHOUT, *De avonturen van Urbanus*, Uitgeverij Loempia. Van *Het lustige kapoentje* (nr. 18) tot en met *Urbanio en Oktaviëtte* (nr. 38)

MERHO, *Kiekeboe*, Standaard Uitgeverij. Van *De fez van Fes* (nr. 39) tot en met *Schiet niet op de pianist* (nr. 55)

SECUNDAIRE BRONNEN

BALLET, D., 'Criminaliteit in kinderboeken', *Panopticon*, 1985, 434-455.

BERELSON, B.R., *Content Analysis in Communication Research*, New York, Free Press, 1952.

- CACHET, A., *Politie en sociale controle*, Arnhem, Gouda Quint BV, 1990, 358 p.
- CARNEY, T.F., *Content Analysis*, London, B.T. Batsford, 1972, 343 p.
- COUPERIE, P., DESTEFANIS, P., FRANÇOIS, E., GASSIOT-TALABOT, G., HORN, M. en MOLITERNI, C., *Bande dessinée et figuration narrative*, Paris, Musée des Arts Décoratifs, Palais du Louvre, 1967, 256 p.
- ELIAERTS, C. en ENHUS, E., *Politie en Bevolking – Vragen staat vrij... De politionele afhandeling van vragen uit de bevolking*, Brugge, Vanden Broele, 1992, 202 p.
- FRESNAULT-DERUELLE, P., *Récits et discours par la Bande*, Paris, Librairie Hachette, 1977, 253 p.
- GEEL, R. en FUCHS, R.H., *Schijnhelden en nepschurken*, Amsterdam, Meulenhoff, 1973, 321 p.
- HOLST, O.R., *Content Analysis for the Social Sciences and Humanities*, Addison, Wesley Publishing Company, 1969.
- MALCORPS, J. en TYRIONS, R., *De papieren droomfabriek*, Leuven, Infodok, 1984, 200 p.
- MATLA, H., *Stripcatalogus*, 's-Gravenhage, Panda, 7^e ed., 1984.
- STEMPEL III, G.H., *Research Methods in Mass Communication*, Englewood Cliffs, Prentice Hall, 1981, 405 p.